

Smertefull omstilling

Taler

Odvar Nordli

Dato

8 juni 1978

Sted

Stortinget

Omstendigheter

Debatt om tillegg til langtidsprogrammet og revidert nasjonalbudsjett

- 1 I de siste månedene er det kommet få nye trekk inn i det økonomiske bildet
verken til det bedre eller til det verre. Samtidig kan vi se de første tegn til at de
ulike tiltak som Regjeringen har satt i verk i det siste halvåret, er begynt å virke.
De løsninger som hittil er truffet i årets store inntektsoppgjør skulle gjøre det
5 mulig med en rimeligere kostnadsutvikling for norsk næringsliv i tiden
framover.

- Alt i alt er det gode muligheter for at vi i år vil kunne greie den første, og kanskje
vanskeligste del av den tilpasning som norsk økonomi må gå gjennom i det nye
10 internasjonale økonomiske klima.

- Vi har alle vært sterkt preget av den lange og stort sett stabile oppgang som
internasjonal økonomi har hatt gjennom 1960-årene fram til begynnelsen av
1970-årene. Da vanskene begynte å dukke opp, var vi i Norge som i andre land
15 innstilt på gjennom en tidsbegrenset vanskelig periode å kunne komme tilbake
til de stabile vekstperioder som vi var innforlevd med.

- Det ser nå etter hvert stadig mindre sannsynlig ut at vi vil komme tilbake til slike
lange rolige vekstperioder. Det er mer sannsynlig at vi vil få større usikkerhet,
20 svakere og mindre stabil økonomisk vekst, og stadig nye omstillingsoppgaver i
forholdet mellom industriland og utviklingsland.

- Hvis vi i Norge greier på en rimelig måte å gjennomføre den omstilling vi nå er
inne i, har vi alle muligheter til fortsatt å kunne gjøre Norge til et av de beste
25 land å leve i, selv under mindre stabile internasjonale forhold.

Viktige ledd i denne omstillingen er å forhindre at våre egne kostnader øker

sterkere enn i andre land. Videre må de kortsiktige støttetiltak som vi
30 gjennomførte i årene etter 1974 erstattes av mer langsiktige tiltak. I dette ligger
den vanskelige og viktige oppgave at vi må omstille produksjon fra områder
hvor vi har dårlig internasjonal lønnsomhet og konkurranseevne, til de områder
hvor vi vil kunne hevde oss i den internasjonale konkurranse, og hvor det vil
kunne være grunnlag for stabile arbeidsplasser.

35 En slik omstillingsprosess er smertefull for dem som rammes av den, særlig når
den må gjennomføres i en tid hvor det ikke er noen underliggende sterk
økonomisk ekspansjon.

40 Men like sikkert er det at slike omstillinger er uomgjengelig nødvendige. Vi må
gjennom vår distriktspolitik, vår arbeidsmarkedspolitik og gjennom våre
sosiale trygder m.v. gjøre alt for å redusere ulempene ved de omstillinger som må
skje. Men vi vil gjøre oss selv og framtiden en dårlig tjeneste om vi viker tilbake
fra de nødvendige omstillinger.

45 Da skyver vi problemene foran oss.

Det er et betydelig trekk ved vårt velferdssamfunn at vi overfører inntekter fra
de bærekraftige deler av vårt samfunn til de næringer, sosial grupper, og
50 distrikter som er mindre bærekraftige. Vi vil verne om et samfunn hvor slike
overføringer er et betydelig innslag i den samlede politikk.

Et slikt system forutsetter at det er sterke økonomiske

55 ledd i samfunnet, som skaper det nødvendige overskudd hvorfra overføringene
kan finansieres. Det er først og fremst i de teknisk høyt utviklede næringer,
særlig industriens som skaper det nødvendige økonomiske fundament for vårt
velferdssamfunn. Derfor må hovedoppgaven i vår industripolitikk være å skape
rammebetingelser for en konkurransedyktig og lønnsom industri. Vi må vise
60 stor varsomhet med å skape tilsynelatende løsninger på omstillingsproblemer i
industrien gjennom subsidieordninger m.v. I enkelte tilfelle vil dette være
nødvendig og riktig. Men vi må være varsomme med å gi etter i kravet om at
industrien er en næring som må være internasjonalt konkurransedyktig.

65 Vi står trolig nær grensen for hvor langt det er mulig å gå i retning av å unngå
omstillingsproblemer ved en økonomisk særbehandling av enkelte

industrigrener.

70 Jo mer vi faller for fristelsen til å gjøre vårt system av overføringer og subsidier mer og mer omfattende, jo vanskeligere er det å beholde den virkning som vi ønsker av slike tiltak. En tilsiktet virkning kan bare oppnås når vi kan identifisere hvem som finansierer tiltakene, og hvem de kommer til gode. Jo mer kretsen utvides, jo mer utviskes forskjellen mellom dem som yter og dem som
75 får under disse tilskottsordningene. På denne måten kan vi komme i fare for å ødelegge noe av selve grunnlaget i vårt velferdspolitiske system av omfordelinger, tilskott og subsidier.

Fraksjonsmerknadene fra opposisjonspartiene inneholder mye god klokskap, 80 ikke minst etterpåklokskap. Jeg ser ikke noe formål i å komme nærmere inn på de enkelte merknader selv om det kunne være fristende.

Jeg vil bare i korthet gjenta hva jeg ved tidligere anledninger har framhevd. Det var i 1975 og i 1976 en alminnelig oppfatning både i vårt land og i andre land at
85 vi stod overfor et kortvarig tilbakeslag, og at et omslag oppover kunne påregnes med det første. Dette skapte grunnlaget for den omfattende motkonjunkturpolitikk som vi drev i Norge og som bl.a. har hatt det vellykte hovedresultat å holde sysselsettingen oppe. Jeg har aldri støtt på noen uenighet om hovedprinsippene i denne motkonjunkturpolitikken i de årene.

90 Etter at det i 1977 viste seg at vi stod overfor en langt mer komplisert, langvarig og usikker økonomisk situasjon ble det nødvendig å ta enkelte viktige trekk i den økonomiske politikken opp til revurdering.

95 Jeg har slått fast at Regjeringen, i likhet med mange andre, først fra ettersommeren i fjor kom fram til den nye vurdering. Det ville vært ønskelig om vi hadde kunnet se dette på et tidligere tidspunkt.

Jeg gjorde meg den refleksjon da jeg studerte opposisjonspartiernes
100 fraksjonsmerknader, at det vel er riktig at de har kommet med generelle mer pessimistiske vurderinger i de senere år enn Regjeringen ved visse situasjoner. Dette er vel for øvrig ikke noe ukjent fenomen for talsmenn for opposisjonen. Men jeg kan ikke erindre at de borgerlige partier i nevneverdig utstrekning gikk mot hovedlinjene i den økonomiske politikk som de nå i sin helhet gir en sterk
105 kritikk. Jeg kan ikke erindre at de gikk mot bevilgningene til de ulike formål som

Regjeringen har fremmet, det være seg støtte til industribedrifter, utbygging av trygdevesenet eller andre formål. Jeg kan heller ikke erindre at de har gått mot viktige hovedtrekk i inntektspolitikken, som f.eks. jordbruksavtalen eller statens medvirkning til å oppnå en bestemt inntektsutvikling hos lønnstakerne.

Jeg vil ikke bruke mer tid til denne siden ved denne debatten.

Den hovedoppgaven vi nå står overfor er å få vårt kostnadsnivå bedre under kontroll, for derved å gjenvinne en større utenriksøkonomisk styrke. Det viktigste innslag i denne politikken er å skape et produksjonsapparat som gjennom sin sysselsetting og inntjeningsevne kan sikre den framtidige utvikling av det norske velferdssamfunnet.

Samtidig vil vi etter langtidsprogrammets hovedinnhold fortsette utbyggingen av et kvalitativt bedre samfunn.

Jeg konstaterer at den sterke understrekning av disse forhold som Regjeringen har gjort i langtidsprogrammet og tillegget til langtidsprogrammet ikke har formådd å trenge dypere inn i opposisjonspartiernes bevissthet og erkjennelse enn det ser ut til. Det ser ut til at opposisjonen har mistet perspektivet for den langsiktige framtidige samfunnsutvikling til fordel for en gjentatt og velkjent debatt om fortiden.

Det har i de siste år vært understreket at framtiden for norsk industris konkurranseevne ikke kan ligge i å komme tilbake til en situasjon med et relativt lavt kostnadsnivå. Vi må innrette oss på også i framtida å være et høykostland. Følgelig må vi hevde vår konkurranseevne på andre måter enn kostnadsnivået. Gjennom produktutvikling, markedsføring, og gjennom kvalitet og pålitelighet i produksjon og leveringsfrister m.v. vil det være et godt grunnlag for norsk næringsliv.

Vi ser også heldigvis mange eksempler på at norske bedrifter, selv i de vanskelige år vi nå gjennomlever, greier å hevde sin konkurranseevne i det beinharde internasjonale klima. Dette skjer nettopp på slike områder hvor det er de spesielle krav til produktet, dets utforming og markedsføring som kreves.

I sin alminnelighet må vi komme fram til produkter som krever mye bearbeiding og som kan tåle de høye norske kostnader.

I de norske bedriftene ligger det en verdifull ressurs av faglig og administrativt miljø med ideer og muligheter til å skape slik produksjon. Vi har en meget godt kvalifisert arbeidskraft.

150

Men likevel, vi har et sterkt behov for å utvide vårt industrielle miljø, ved å bringe vårt næringsliv sterkere inn i samarbeid med industrikretser som har tradisjon, erfaring og innsikt i produksjon og markedsføring av høyt bearbeidede kvalitetsvarer.

155

Det er dette perspektivet som etter mitt skjønn er det mest interessante og løfterike i den avtalen som Regjeringen nylig har inngått med Volvo. Det er en avsporing av debatten om denne avtalen å drøfte hvorvidt vi skal få flere Volvobiler på norske veier, hvor mange Volvobiler som eventuelt skal produseres i Norge osv. Det mest verdifulle ved avtalen er de muligheter som her åpner seg til en sterkere kontakt mellom norsk næringsliv og det spesielle, høyt utviklede industrimiljø som fins i Volvo, det største industriforetaket i Norden.

165

Kilde

www.regjeringen.no

Emner

Budsjett, Debatt, Innlegg, Partipolitikk, Regjeringen, Økonomi

170

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/smertefull-omstilling>

175

180